

Torvegade 74, 6700 Esbjerg

Dato	3. juni 2019
Sagsbehandler	Nina Woge Skov
Telefon direkte	76 16 13 05

Referat naturgruppemøde Mandø

Esbjerg Rådhus 3. juni 2019

Deltagere

Verner Bundesen, lodsejerrepræsentant
Claus Christensen, Mandø Fællesråd
Mads Jakobsen, Den Danske Naturfond
John Frikke, Nationalpark Vadehavet
Christina Føns, Esbjerg Kommune
Henrik Kikkenborg, Esbjerg Kommune
Mette Kirkebjerg Due, Esbjerg Kommune

1. Gennemgang af detailprojektet, herunder tidsplan

Se vedlagte oplæg fra Orbicon.

I oplægget gennemgås modelgrundlaget, de eksisterende vandstandsforhold og de projekterede fremtidige forhold. Anlægstiltagene vil være tilpasning af grøfter, hævnning af vandstand i Fyldgraven, etablering af bekkasinskrab og oprensning af et eksisterende vandhul. Grøfternes kanter afrettes til 1:5 for de kanter, som ligger ind mod eller i projektområdet. Enkelte grøfter uddybes, og der etableres tærskler med jord i grøfter internt i projektområdet.

En lo på matr.nr. 24v vil blive forsøgt genskabt, hvis dette er muligt vandstandsmæssigt og inden for de anlægsøkonomiske rammer.

Ved etablering af et stemmeværk i Fyldgraven ved udløbet af Slunssiggrøften kan koten i Fyldgraven hæves til kote + 0,9. Fyldgraven ejes af Kystbeskyttelseslaget, og etablering af stemmeværket skal derfor ske i samarbejde og efter aftale med Kystbeskyttelseslaget. Hævelse af vandstanden forventes at medføre en væsentlig forbedring på Naturstyrelsens arealer, samtidig med at der ikke forventes at ske påvirkning af arealer uden for projektområdet.

Overskudsjord søges afsat til nyttige formål uden for projektområdet. Jord, der ikke kan afsættes, placeres på arealer inden for projektområdet som i forvejen er højtliggende, og dermed mindre egnede som ynglesteder for engfugle.

2. Status på plejeplan og monitoringsplan

Sagsbehandlingen er igangsat, og der arbejdes på de krævede tilladelser. Den planlagte opstart for anlægsarbejdet er den 12. august.

Udgangspunktet er, at der startes på de vådeste arealer og inden for § 3-områder, således at arbejdet på disse arealer er færdiggjort når efteråret sætter ind.

Plejeplanen forventes færdig i slutningen af sommeren. Ole Thorup udarbejder plejeplanen med fokus på at fremme engfuglene, herunder hegning, udbindingstidspunkter, dyretryk, rydning af opvækst m.m.

Moniteringsplanen dækker ynglefugle, trækfugle, strandtudser samt vegetationen på arealerne. Der vil blive inddraget kontrolarealer uden for projektområdet til sammenligning af vegetationens udvikling.

Rydning kommer til at være en del af plejeplanen. Der er en pulje til rydning, som kan søges medio august. Hvis der er nogen private der er interesserede i at indgå i den ansøgning, så er det en mulighed. Verner har gjort opmærksom på muligheden. Niels Christian og Claus får besked, når man ved, hvornår rydningen går i gang.

Afgræsning: Verner mener, at det højst sandsynligt bliver nødvendigt at finde folk udefra, som vil have deres dyr til Mandø, da der ikke er dyr nok på Mandø.

Afgræsningen skal i udbud. Projektområdet kan dog godt deles op i mindre pakker, så også mindre dyreholdere har mulighed for at byde.

Hegning: Der kan søges en hegningspulje samme tid som rydningspuljen. Der skal laves et udkast til hvor der skal hegnes, som kan bruges til ansøgningen. Udkastet kan efterfølgende tilrettes, når forpagteraftalerne er på plads.

Verner oplever, at dyreholderne efterlyser en markmands-ordning, dvs. en mand som holder tilsyn med markerne, hegn mv. Hvis det kommer på plads, vil det sandsynligvis kunne tiltrække dyreholdere.

Niels Christian og Ove har overblik over, hvor der er strøm og vand på markerne. El-netværket trænger dog flere steder til udskiftning. Vandet er rørlagt.

3. Afholdelse af borgermøde på Mandø

Det er muligt at holde et borgermøde eksempelvis i slutningen af august, hvor man bl.a. oplyser omkring projektet, samt status på de andre arbejdsgrupper.

Her kan også fortælles om gåseprojektet og prædationsprojektet.

Mandø Fællesråd har et nyhedsbrev, som mødet kan annonceres i, og det kan lægges på deres facebookside.

Borgermødet forventes afholdt den 27. august.

4. Evt.

Mandøboerne ser gerne at både Naturstyrelsen og Naturfonden tager mere aktivt del i begivenhederne på Mandø, fx borgermøder eller møder i digelaget.

Der efterspørges oplysning på øen om projektet. Skiltning er en del af projektet, og der er søgt midler hos Nordeafonden.

Sølvmåge kan være et problem ift. engfuglene. Den er er ikke en del af prædationsprojektet, så den vil evt. skulle indarbejdes. Alternativt kan man søge om en reguleringstilladelse hos Naturstyrelsen.

Nationalparkens bestyrelse skal på udflugt til Mandø, og vil i den forbindelse meget gerne mødes med nogle af de lokale.

Birgit kunne godt være interesseret i nogen af de naturundersøgelser og registreringer, som bliver lavet. I så tilfælde, må hun gerne kontakte Mette.

Hele setuppet med de forskellige arbejdsgrupper skal gentænkes, når projektet er gået i drift.